

Anniskeluravintoloiden tiedonvaihdon käynnistäminen

*Heikki Lankinen —
Marjatta Rautkoski*

Hotelli- ja ravintolaneuvosto r.y. ja Oy Alko Ab ovat jo useita vuosia yhteistoinnassa suorittaneet anniskeluravintoloiden kehittämiseen tähtääviä kokeiluja. Viimeisin ja laajamittaisin on ollut nykyiseksi hinnoittelujärjestelmäksi asteittain laajennettu hintakokeilu. Nyt ovat Alko ja HRN kehittäneet anniskeluravintoloita koskevan tiedonvaihtojärjestelmän, jonka ensisijaisena tavoitteena on tarjota ravintoloille säännöllisten palauteraporttien muodossa vertailutietoja samantyyppisten ravintoloiden toiminnasta. Käytännössä seurantakokeilu hoidetaan Alkon anniskeluasiainosaston ja elinkeinon oman tutkimusyksikön, Ravintola-alan taloudellisen tutkimuselimen (RTT), yhteistyönä.

Taustaa

Ravintola-alan taloudellisen tutkimuselimen tehtävänä on suorittaa majoitus- ja ravitsemisalaa koskevaa tutkimustyötä. Selvitystensä pohjalta se antaa tietoja alan yrittäjille, neuvottelijoille ja keskusjärjestöille. Tärkeän osan RTT:n työstä muodostaa alan yrityksiä palvelevien tiedonvaihtojärjestelmien kehittäminen liikkeenjohdon apuvälineeksi. Kahvila- ja työpaikkaruokalatoiminnan osalta tällainen seurantajärjestelmä käynnistettiin vuoden 1976 alusta ja siinä on tällä hetkellä mukana runsaat 100 toimipaikkaa ympäri maata.

Kahvila-alan tiedonvaihtojärjestelmästä saadut myönteiset kokemukset johtivat osaltaan siihen, että vastaavalaista järjestelmää lähdettiin runsas vuosi sitten suunnittelemaan myös alkoholilain

alaisille anniskeluravintoloille. Seuranan kehittämistä oli omiaan vauhdittamaan myös vuonna 1976 toimintansa aloittaneen Hotelli- ja ravintolaneuvoston laskentatoimen kehittämisprojektin ohjeistuksen jakaminen alan yrityksille joulukuussa 1977.

Alkon ja RTT:n yhteistyö

Tiedonvaihtojärjestelmä on Alkon ja RTT:n yhteistyön tulos. Luonnollisen lähtökohdan yhteistyölle muodosti Alkon mukanaolo RTT:n toimintaa valvovassa tutkimustoimikunnassa. Tärkeimpänä perusteluna Alkon ja RTT:n edustajien nimeämiselle järjestelmää suunnittelemaan oli kuitenkin päällekkäisen tiedonkeruun välttäminen. Alko on koonnut omia selvityksiään varten aineistoa elinkeinon kehityksestä. Näitä tietoja on myös julkaistu kolmannesvuosittain, mutta alan yrittäjälle hyöty niistä on ollut vähäinen. Tietojen käyttökelpoisuutta on lisäksi rajoittanut niiden suhteellisen myöhäinen julki saattaminen. Alkossa on olemassa jo varsin monipuoliset ravintoloiden perustiedostot, ja vastikään siellä on kehitetty ravintoloille hienojakoinen toiminta-ajatukseen pohjautuva luokitus, joka lisää huomattavasti saatavien keskiarvotietojen palautearvoa nykyisestään.

Kun siis toisaalta RTT:n työssä on keskeisen osan muodostanut jatkuvien seurantajärjestelmien kehittäminen alalle, merkitsee yhteistyö Alkon kanssa anniskeluravintoloihin kohdistuvan tutkimustoiminnan osalta kahteen kertaan tapahtuvan tiedonkeruun välttämistä ja

olemassa olevan kokemuksen ja asian-
tuntemuksen mahdollisimman laajaa hy-
väksikäyttöä. Kyseinen tiedonvaihtosys-
teemi on näet tarkoitus rajoittaa lähinnä
sellaisiin kustannus- ja hotellipuolen tie-
toihin, joita Alko ei ole jo perinteisesti
alan yrityksiltä koonnut.

Seurantajärjestelmän tarkoitus

Tiedonvaihtojärjestelmän tarkoituksena
on ensinnäkin antaa siihen osallistuville
yrityksille kannattavuuslaskelmien ja
erilaisten tehokkuuslukujen muodossa
vertailutietoja, joita ne voivat hyödyntää
oman toimintansa tarkkailussa ja suun-
nittelussa. Toisaalta useiden yritysten
tiedoista laskettuja keskiarvolukuja tul-
laan käyttämään alan kehittämisessä tar-
vittaviin neuvotteluihin sekä tutkimus-
tarkoituksiin.

Näihin päiviin asti on etenkin koko alan
kustannuspuolen kehityksen seuraami-
nen ollut riittämätöntä. Yrityksiä sen
arvioimiseksi on kyllä tarvittaessa tehty.
Ravintoloiden seurantajärjestelmän tär-
keänä tavoitteena on tilanteen korjaami-
nen myös tältä osin.

Tiedonvaihdon toteutus

Tiedonvaihtojärjestelmä käynnistyy koe-
luonteisesti kuluvan vuoden alkupuolella.
Kysymyksessä on kolmannesvuosikoh-
tainen järjestelmä eli tietoja sekä kootaan
että palautetaan kolme kertaa vuodessa.

Ravintolaseurantaan osallistumisen
edellytyksenä on, että mukaan lähtenyt
yritys toimittaa Alkoon mahdollisimman
pian — viimeistään puolentoista kuukau-
den kuluttua vuosikolmanneksen pääty-
misestä — erityisellä kyselylomakkeella
tietoja toiminnastaan. Tämä tieto ja
Alkoon säännönmukaisesti ravintoloilta
kerätty aineisto yhdistetään atk-tekni-
sesti, ja parin viikon sisällä vastausajan
umpeen kulumisesta systeemissä mukana
oleva ravintola saa palautteena raportin,
jossa esitetään rinnan ko. toimipaikan ja
sen edustaman toimintatyyppin keskimää-
räisiä myynti-, kustannus-, tehokkuus-,

hinta- yms. tietoja. Ensimmäisen kerran
tiedot kootaan kuluvan vuoden kesäkuun
puoleenväliin mennessä ja palautetta on
odotettavissa saman kuukauden lopussa.
Mukaan otettavista tiedoista päätettäes-
sä on periaatteena ollut keskittyminen
ravintoloiden seurannan kannalta olen-
naisimpaan tietoon.

Seurannalla pyritään tukemaan myös
majoitus- ja ravitsemisalan laskentatoi-
men kehittämisprojektin suositusten ja
ohjeistuksen perillemeno. Käytännössä
tämä tarkoittaa sitä, että kerättävien
tietojen ryhmittelyt ja käsitteistö perus-
tuvat ko. projektin viime syksynä julkai-
semaan väliraporttiin (ks. s. 28). Alkuvai-
heessa on näin ollen aihetta varautua
siihen, etteivät ravintolat pysty kaikkia
tietoja antamaan halutussa muodossa.
Tätä niiltä ei tulla edellyttämäänäkään
palautteen antamisen ehtona. Aikaa myö-
ten laskentajärjestelmien yhtenäistyessä
on kuitenkin perusteltua syytä odottaa
tietojen saantimahdollisuuksien parane-
van.

Kokeilu on osallistujille vapaaehtoinen
ja maksuton. Kaikki tiedot käsitellään
täysin luottamuksellisina, mikä tarkoittaa
sitä, ettei yksityistä ravintolaa ja yritystä
koskevia tietoja julkisteta eikä luovuteta
muille. Koko aineiston perusteella lasket-
tujen lukujen hyväksikäytöstä sovitaan
Alkon sekä Hotelli- ja ravintolaneuvoston
kesken.

Kehitysnäkymiä

Seurantajärjestelmän kaksi vuotta kestä-
vän koeajovaiheen ajaksi on siihen varat-
tu osallistumismahdollisuus n. 300 ravin-
tolalle. Kuinka moni näistä on halukas
lähtemään mukaan, selvinnee helmikuun
kuluessa. Mikäli kokeilun aikana saatui-
hin tuloksiin ollaan tyytyväisiä, voidaan
järjestelmää kokeilun päätyttyä laajen-
taa siten, että periaatteessa kaikilla ra-
vintoloilla on mahdollisuus tulla siihen
mukaan.

Alkoholipolitiikka Vol. 43:11—12, 1978